THE ISRAELITE PRESS

The only Jewish Newspaper of Western Canada.

אידישע וואָרט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA

Subscription: $6.00 per year.

Est. 1910 — Phones: 55 409—52 213

Winnipeg — Manitoba

מיט פופציק יאָר צוריק — וואָס איצט

"די ארבעטער האָבן אָפּגעהאַלטן א פארזאמלונג דאָ (אין וויניפּעג) און האָבן פארדאמט דער רעגירונגס אימיגראציע פּאָליטיק. און ארויסהעלפן דערפארענע מעכאניקער צו קומען אהער און צו קאָנקורירן דאָ מיט זייערע ארבעטס העגט איף א מארק. וואָס איז שוין איבערגעפילט מיט דעם סאָרט ארבעטער."

עס וועט איך אפשר קלינגען זייער מאָדנע, ווען מיר וועלן איך זאָגען, אז דער דאָזיקער באריכט באציט זיך נים אויף א פארזאמלונג וואָס איז אָט ערשט אָדער מיט א קורצער צייט צוריק אָפּגעהאַלטן געוואָרן דאָ אין וויניפּעג. דאָס איז ניט קיין באריכט פון א נאָענטער פאָסירונג. מיר נעמען אים ארויס פון אן אלטן באנד פון דער "מאניטאָבא פרי פרעס," דאַטירט — דעם 26טן מאי, 1882.

מיט א קורצער צייט צוריק האָבן מיר דאָ פארצייכנט א מערקווירדיקן פאקט, ווי אן אמעריקאנער געשעפטסמאן האָט אין א בוך, פארעפנטלאכט מיט פערציק יאָר צוריק, דערוויזן, אז אמעריקע וואָס האָט דאַן געהאט א באפעלקערונג פון 65 מיליאָן, האָט ניט מער קיין פלאַץ פאר נייע מענשן. מערקווירדיק איז דער פאקט דערמיט, וואָס פונקט די זעלבע טענות הערן זיך דאָרטן ביז היינטיקן טאָג, כאָטש דאָרטן האָט זיך שוין די באפעלקערונג פארדאָפּלט פון יענער צייט אָן; און וואָס אין קאנאדע, וואָס האָט קוים א באַפעלקערונג פון צען מיליאָן, הערן זיך היינט אויך אן ערך די זעלבע טענות.

און דאָ האָבן מיר נאָך א ביישפּיל פון דעם, ווי ס'איז ניטאָ קיין נייעס אונטער דער זון, און ווי וויניפּעגער ארבעטער האָבן מיט פופציק יאָר צוריק אָנגענומען פונקט אזעלכע אנטי־אימיגראנטישע רעזאָלוציעס, ווי זיי טוען עס ביז היינטיקן טאָג.

וויניפּעג איז דאַן געווען א קליין שטעטל, מיט א באַפעלקערונג פון עטלאכע טויזנט. וואָלט די דאַמאָלסטדיקע רעגירונג געהאט אזא אויער פאר די אנטי־אימיגראנטישע שטימען, ווי די היינטיקע, וואָלט וויניפּעג פארבליבן א קליין שטעטל ביז היינטיקן טאָג, און איר ריזיקער הינטערגרונט, וואָס איז היינט דער וויין־שפּייכלער פון דער וועלט, וואָלט פארבליבן א גן־עדן פאר קאיאָטן.

אָט יענע ארבעטער, וואָס האָבן אזוי געציטערט פאר זייערע "דזשאָבס", זיינען שוין ביז איצט מסתמא אממייסטן אויסגעשטאָרבן. אָבער געשטאָרבן זיינען די מייסטע פון זיי, ווי כמעט אלע ערשטע פּיאָנערן פון שטאָט, ווי פארמעגלאכע מענשן, ווי רייכע סוחרים אָדער פאבריקאנטן. און זייערע פארמעגנס האָבן זיי געמאכט א דאנק דעם שטראָם פון אימיגראנטן, וועלכער איז אהער געקומען ניט געקוקט אויף דעם, וואָס זיי האָבן מיט אלע זייערע כחות געפּרואווט אים אָפּשטעלן.

דער אמת איז דאָך, אז איינגעזעסענע ארבעטער ווערן ניט ארויסגעשטויסן פון די אָנקומענדיקע ארבעטער פון זייערע ארבעטס פּאָזיציעס. די אימיגראנטן שאַפן מער ארבעטס מעגלאכקייטן, און אליין פארנעמען זיי די נידעריקערע ארבעטס פּאָזיציעס, וואו די ארבעט איז א שווערערע און ערגער באצאָלטע. דערמיט עפענען זיי אָבער מער העכערע ארבעטס פּאָזיציעס, וועלכע ווערן פארכאַפּט פון די איינגעזעסענע ארבעטער.

אימיגראנטן, למשל, גראָבן טונעלן און לייגן רעלסן. די אייזנבאנען ווערן אָבער דערנאָך אָנגעטריבן פון געוועזענע טונעל־גרעבער און רעלסן לייגער, פאר וועלכע עס עפענען זיך די נייע העכערע פּאָזיציעס פון מעכאניקער, אינזשענערן און קאָנדוקטאָרן. און, וואָלטן ניט געקומען קיין אימיגראנטן, וואָלט מען ניט געקאָנט בויען קיין נייע אייזנבאנען, ווייל מען וואָלט זיי ניט געדאַרפט.

און א סך פון די געוועזענע איינגעזעסענע ארבעטער דערהויבן זיך, א דאנק דער אימיגראציע וואָס זיי באקעמפן, צו העכערע שטופעס אינ'ם עקאָנאָמישן לעבן. די מייסטע פאבריקאנטן און גרויסע סוחרים ביי אונז אין שטאָט זיינען געוועזענע ארבעטער, וואָס האָבן אפשר אמאָל באקעמפט די אימיגראציע, און האָבן זיך דערנאָך א דאנק איר ארויפגעארבעט.

דעם קאמף קעגן דער אימיגראציע פירן איבערהויפּט אָן די פּראָפעסיאָנעל אָרגאניזירטע ארבעטער, — און דאָס זיינען די, וואָס ארבעטן אונטער בעסערע באדינגונגען און ציטערן דערפאר אזוי פאר זייערע "דזשאָבס" פאר זייער "סטאנדארד אָף ליווינג". זיי ווילן ניט א טראכט טאָן, אז זיי האָבן פאר זייערע "דזשאָבס" און פאר זייער "סטאַנדארד אָף ליווינג" צו באדאנקען די אימיגראנטן, וואָס טוען פאר זיי די נידעריקערע, ערגער באצאָלטע ארבעטן.

אזוי איז עס געווען מיט פופציק יאָר צוריק. און אזוי איז עס ביז היינטיקן טאָג: אָט די מענשן זוכן עס אזוי כסדר צו קוילן די הון, וואָס לייגט פאר זיי גאָלדענע אייער.

קיין פלאַץ פאר קלען מעטאָדן אין קאנאדע

מיט צופרידנהייט קאָנען מיר פארצייכענען דעם פאקט, אז דער קו־קלוקס קלען האָט געקראָגן א טויט־קלאַפּ אין אָנטעריאָ, וואו דער באַרן איז געווען פאר אים באזונדערס גינסטיק, ווייל אָנטעריאָ איז די פּראָטעסטאַנטישסטע פּראָווינץ אין קאנאדע.

מיר מיינען דעם פּסק וואָס א קלעניק האָט געכאַפּט אין אַפּעלאַציע געריכט, פאר באטייליקן זיך אין א מאסקירטן איבערפאַל פון א באנדע קלעניקעס אויף א הויז פון פרידלאכע בירגער, אין די אינטערעסן פון דער מאָראל. און וויכטיקער ווי דער דריי חדשים'דיקער טורמע־אורטייל וועלכן דער קלעניק האָט געכאַפּט, איז די ווארנונג וואָס דער הויכער ריכטער האָט געגעבן, אז די שטראָף פאר אזעלכע מעשים וועט זיין א סך א שווערערע פאר א צווייטן ענלאכן פאַל.

דאָס וועט אָפּשלאָגן דעם חשק פון די קלעניקעס אויף ווייטער צו זיין די זעלבסט־געקרוינטע משגיחים אויף דער מאָראַל פון דער באַפעלקערונג. באלד ווי מען קאָן ניט שפּילן זיך אין איינהילן זיך אין מאסקעס און באגיין אומגעזעצלאכקייטן אין נאָמען פון דער מאָראַל, אָן צו ווערן שווער באשטראָפט פאר דעם, וועט דער קלען פארלירן זיין גאנצן צויבער אין די אויגן פון די אומגעזעצלאכע עלעמענטן, וואָס פילן אים אָן.

אין מאניטאָבא האָט דער קלען געקראָגן אזא ניט־פריינטלאכן קבלת־פּנים אין דער פּרעסע, אז ער האָט ניט באוויזן דאָ אפילו דעם קאָפּ אויפצוהויבן. ער איז דאָ געווען א ווײַלע א טעמע פאר שפּאַס און חוזק, און איז באלד פארשוואונדן געוואָרן.

בלויז אין סאסקאטשעוואן איז אים געלונגען פאר א צייט צו באַפעסטיקן זיך, א דאנק פארשיידענע לאָקאַלע פּאָליטישע קאָמפּליקאציעס. אָבער עצשנס הערט מען שוין פון אים דאָרטן אויך ווייניק. יעדנפאלס, האַלט ער זיך צוריק פון אומגעזעצלאכע מעשים. — און אָן דעם קאָן ער שוין במילא גאנג ניט עקזיסטירן.

אין קאנאדע איז דער באָדן קאָנטיק ניט גינסטיק פאר דעם דאָזיקן גיפטיקן פלאנץ, וואָס איז אהער איבערגעזעצט געוואָרן פון די שטאַטן, נאָכדעם ווי ער האָט דאָרטן אָנגעהויבן דאַרן.

מאָנטרעאָלער שולן א פייער פּראָבע פאר'ן אידיש־נאציאָנאלן געדאנק

פון מ. קארפּ

אין מאָנטרעאָל גייט איצט אָן דער קאמף פאר סעפּאראַטע אידישע שולן, אָדער בעסער געזאָגט, דער לאנג יאָריקער קאמף האָט דערגרייכט זיין העכסטן פּונקט, און די אנטשיידונג וועט באלד זיין. דאָס מאָנטרעאָלער אידנטום שטייט פאר גרויסע נסיונות, ווייל אין די הענט פון גאנצער אידישער קהלה ליגט דער גורל פון דעם שווערן פּראָבלעם, וואָס וועט האָבן אן איינפלוס אויף די ווייטערע אנטוויקלונגען פון נאציאָנאלן אידישקייט אויף דער גאנצער וועלט. מיט דער אנטשיידונג שטייט אָדער פאַלט די גאנצע נאציאָנאלע באוועגונג אין אלע גלות לענדער. דורך דעם איז יענער קאמף ניט

דערהייט. און צווייטנס, איז די צאָל פון ציוניסטן אזוי קליין, אז פון אזא באוועגונג איז גארניט צו חלומ'ן.

די ניט־אידישע וועלט וויל אָבער ניט זיך גריבלען אזוי טיף און האָט זיך געפרעגט די הארבע קשיא: פארוואָס זאָלן די ווארשעווער אידן למשל אין יאָר 1912 דוקא וועלן דערוויילן א קאנדידאט, וועמען די פּוילישע באַפעלקערונג וויל ניט, און די בערלינער אידן — ציוניסטן, זאָלן אפילו ניט חלומ'ן פון לאנדס־פּאָליטיק. די פּאָליאקן אין גאליציע האָבן זיך געפרעגט: פארוואָס זאָל דוקא גאליציע אנערקענען די אידן אלס דריטע נא־

שטימט. און די קאנאדער אידן סאמע 100 פּראָצענטיקע ציוניסטן, און זיי זיינען דער ביי צווערשט אמעריקאנער און קאנאדער. די קינדער זיינען קולטורעל אסימילירט מיט דער אלגעמיינער באַפעלקערונג. די ציוניסטישע פּארטיי מאכט ניט קיין גרויסע אנשטריינגונגען צו זיין טעטיק אויף דעם קולטורעלן געביט און באשריינקט איר טעטיקייט אויף קלייבן פאָנדן פאר ארץ־ישראל.

אנדערע אידישע נאציאָנאלע אָרגאניזאציעס, ווי דער "אידישער קאנגרעס", "דזשואיש קאמיטע", וואָס האָבן איינגעליגט וועלטן און ווערסאַיל פאר ברייטע

מיינע פערציק יאָר לעבן

— און —

:: צוואנציק יאָר רבנות ::

פון הרב אשר זילבערשטיין

זיבעטער קאפּיטל

דער אידישער "נאבאָר", אָדער אידישער "אוטשאָט", דאָס איז א בלעטל בלוטיקע, אָדער בעסער געזאָגט, שמוציקע געשיכטע פון רוסישן אידנטום אין ניקאָליי דעם ערשטנס צייטן, — דאָס איז געווען דער דאַמאָלסטדיקער רעקרוטן־סיסטעם. וואָס האָט דעמאָראליזירט די אידישע באַפעלקערונג, האָט אויפגעשטעלט מענשן קעגן מענשן און משפּחות קעגן משפּחות, האָט געמאכט אידן פאר רודפים און נרדפים, מוסרים מיט "כאַפּאָנעס", הולטייעס מיט קרבנות, כאבארניקעס, סיפּאקעס און קהל'שע פּיאווקעס און האָט געמאכט דאָס וואָרט "קהל" פאר א שימף וואָרט, וועל־